

## El debat de les pensions

Congratulem-nos: Espanya és un dels països del món amb una major esperança de vida. Els nostres lectors de 65 anys viuran, de mitjana, fins als 84 anys; les nostres lectores, fins als 88. Alguns i algunes, fins i tot, viuran més si, a més de llegir aquest *Informe Mensual*, practiquen altres hàbits saludables, com fer exercici de manera regular i mantenir una dieta equilibrada. Tot fa pensar, a més a més, que l'esperança de vida continuarà augmentant, probablement a un ritme creixent: s'ha perllongat gairebé sis anys en els quatre últims decennis i es preveu que s'allargui gairebé vuit anys en els propers quatre.

Aquesta gran notícia és la base fonamental de totes les discussions sobre la sostenibilitat del sistema de pensions. El desafiament és comú a la immensa majoria d'economies avançades, però, a Espanya, la pressió de la demografia a mitjà i a llarg termini és especialment alta, ja que la major longevitat va acompanyada d'una taxa de fecunditat situada entre les més baixes del món. A més a més, Espanya té el handicap afegit d'un mercat laboral que presenta unes taxes d'ocupació relativament baixes.

Unes poques xifres ajuden a il·lustrar aquestes pressions: actualment, a Espanya, el nombre de cotitzadors a la Seguretat Social ronda els 18 milions, al voltant del 60% de la població en edat de treballar, i el nombre de persones més grans de 65 anys s'apropa als 9 milions. És a dir, tenim poc més de 2 cotitzadors per cada persona en edat de jubilació.

Les previsions demogràfiques per al 2050 indiquen que, amb una taxa d'ocupació igual a l'actual, aquesta ràtio es reduiria a 1 o, el que és el mateix, el nombre de cotitzadors igualaria el nombre de persones més grans de 67 anys (uns 14,5 milions). Fins i tot en una situació de plena ocupació, la ràtio amb prou feines se situaria al voltant d'1,2. Per tant, les tendències demogràfiques imposen un repte enorme a un sistema de pensions com el nostre, de repartiment, en què les pensions dels jubilats s'han de cobrir amb les aportacions dels cotitzadors.

Les reformes del 2011 i, en especial, del 2013 van tenir en compte aquestes pressions i van plantejar una sèrie de regles que permeten garantir la sostenibilitat del sistema. De fet, aquestes reformes –amb les quals Espanya es va avançar a molts altres països– van ser clau, en el seu moment, per recuperar la confiança dels inversors internacionals. Entre altres canvis, es va retardar de forma esglaonada l'edat de jubilació, es va introduir un factor de sostenibilitat –que vincula la pensió a l'esperança de vida– i es va establir una fórmula que determina la revaloració anual de les pensions en funció de la situació pressupostària de la Seguretat Social (amb una revaloració mínima del 0,25%).

La qüestió és que, molt probablement, aquestes regles aconseguirien l'assoliment de la sostenibilitat del sistema mitjançant una forta, tot i que gradual, disminució de la generositat de les pensions. És de preveure que, durant molts dels anys en les properes dècades, les regles actuals implicarien revisions anuals del 0,25% per a les pensions. No en va, la Comissió Europea, per exemple, ha estimat una probable reducció de la ràtio entre pensió mitjana i salari mitjà, també anomenada taxa de substitució, d'uns 20 punts a llarg termini, fins a situar-la per sota del 40%.

El debat actual s'ha de centrar, per tant, en la conveniència de concentrar el pes de l'ajust de les pensions en la seva generositat, una opció que, políticament, pot ser poc sostenible. Hi ha alternatives que cal explorar: per exemple, vincular de forma automàtica l'edat estàndard de jubilació a l'esperança de vida, com ho han fet als Països Baixos o a Dinamarca; augmentar els incentius a treballar durant més anys; obtenir recursos addicionals per al sistema de pensions, o promoure l'estalvi privat per a la jubilació, de manera que pugui complementar les futures pensions públiques. Qualsevol mesura, a més a més, s'ha d'emmarcar en una estratègia de política econòmica més àmplia, que persegueixi millorar les perspectives de creixement de la productivitat i de l'ocupació i assegurar la sostenibilitat de les finances públiques.

En tot cas, la transparència és clau. Tenir una idea clara i anticipada sobre la pensió amb què podrem comptar el dia que ens jubilem és essencial per poder planificar el nostre estalvi de manera adequada.

**Enric Fernández**  
Economista en cap  
31 de març de 2017